

Sygn. akt IV KK 241/18

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

Protokolant Danuta Bratkrajc

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego
w sprawie **K. P.**

w przedmiocie zatarcia skazania i umorzenia postępowania wykonawczego
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 września 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na niekorzyść

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.

z dnia 3 sierpnia 2017 r., sygn. akt VI Kzw [...]

zmieniającego postanowienie Sądu Rejonowego w R.

z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt VI Ko [...]

**uchyla zaskarżone postanowienie i zmienione nim
postanowienie Sądu Rejonowego w R..**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 września 2012 r., sygn. akt VI K [...], Sąd Rejonowy w R. uznał K. P. za winnego tego, że w okresie od października 2009 r. do września 2011 r., w R., uporczywie uchylał się od ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie swojej małoletniej córki L. P., przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych

i za to na mocy art. 209 § 1 k.k. skazał go na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił oskarżonemu na okres próby 2 lat, a na mocy art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał go w okresie próby do wykonywania ciążącego na nim obowiązku łżenia na utrzymanie małoletniej córki L. P..

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 26 września 2012 r.

W związku z nowelizacją Kodeksu karnego, Sąd Rejonowy w R., postanowieniem z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt VI Ko [...], na podstawie art. 4 § 4 k.k. uznał, że czyn, za który K. P. został skazany wymienionym wyżej wyrokiem, według ustawy nowej, to jest Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym od dnia 31 maja 2017 r., nie jest czynem zabronionym pod groźbą kary oraz stwierdził, że skazanie K. P. uległo z dniem 31 maja 2017 r. zatarcu z mocy prawa.

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone na niekorzyść skazanego zażaleniem prokuratora.

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2017 r., sygn. akt VI Kzw [...], Sąd Okręgowy w G. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że umorzył postępowanie wykonawcze prowadzone wobec K. P., a w pozostałej części utrzymał je w mocy.

Od powyższego postanowienia kasację na niekorzyść K. P. wywiódł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów:

- art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 31 maja 2017 r. ustalonym ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 952) oraz art. 4 § 4 k.k. polegające na zaakceptowaniu przez Sąd Okręgowy w G. błędnego poglądu Sądu Rejonowego w R., że w wyniku nowelizacji Kodeksu karnego, dokonanej na mocy w/w ustawy niekaralne stają się zachowania polegające na uchylaniu się od obowiązku alimentacyjnego, w których w opisie, jako źródło obowiązku alimentacyjnego wskazano jedynie ustawę,

bez wskazania, że został on określony co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, podczas gdy w zakresie znamienia „obowiązku”, o którym mowa w przepisie art. 209 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od dnia 31 maja 2017 r., mieści się istnienie podstawy ustawowej, z której obowiązek ten wynika, a określenie jego wysokości orzeczeniem, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, konkretyzuje jedynie wysokość tego obowiązku, mającego swoje pierwotne źródło właśnie w ustawie, co skutkuje uznaniem, że czyn skazanego objęty wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 18 września 2012 r., sygn. akt VI K [...], nie jest już zabroniony pod groźbą kary i nastąpiło zatarcie jego skazania;

- art. 15 § 1 k.k.w. poprzez wyrażenie błędnego poglądu, że w postępowaniu wykonawczym prowadzonym na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w R. z dnia 18 września 2012 r., sygn. akt VI K [...], zaistniała przyczyna wyłączająca to postępowanie w postaci zatarcia skazania.

W konkluzji kasacji Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz zmienionego nim postanowienia Sądu Rejonowego w R..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego jest zasadna.

Sąd Rejonowy w R., decydując się na wydanie orzeczenia opartego na dyspozycji art. 4 § 4 k.k., wyszedł z trafnego założenia, że aktualnie – po nowelizacji przepisu art. 209 k.k. dokonanej ustawą z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 952) – do znamion przestępstwa niealimentacji należy uchylenie się od takiego obowiązku alimentacyjnego, który co do wysokości został określony w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo w innej umowie. Ustawodawca modyfikując zakres kryminalizacji przestępstwa niealimentacji – z jednej strony zrezygnował w typie podstawowym ze skutku w postaci narażenia osoby uprawnionej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, z drugiej natomiast – wprowadził wymóg, aby w każdym wypadku (a więc również wtedy, gdy źródłem obowiązku jest ustawa)

obowiązek alimentacyjny był określony co do wysokości w orzeczeniu sądu, ugodzie czy umowie oraz doprecyzował, rezygnując ze znamienia uporczywości, iż łączna wysokość powstałych wskutek uchylania się zaległości stanowić ma równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosić będzie co najmniej 3 miesiące. Błędem Sądu Rejonowego – powielonym przez Sąd odwoławczy – było jednak zredukowanie problemu depenalizacji zachowania przypisanego skazanemu do poziomu zgodności zamieszczonego w wyroku opisu jego przestępstwa z treścią znowelizowanego przepisu art. 209 § 1 k.k. Doprowadziło to Sąd Rejonowy do wniosku, że skazanemu nie przypisano uchylania się od wykonania zobowiązania alimentacyjnego określonego co do wysokości w orzeczeniu sądowym, ugodzie zawartej przed sądem albo innym organem albo w innej umowie. W realiach niniejszej sprawy taki wniosek jest nieuprawniony.

Jest oczywistym, że z uwagi na brzmienie przepisu art. 209 § 1 k.k. z chwili wyrokowania, opis czynu przypisanego K. P. nie musiał wskazywać na określenie wysokości zobowiązania alimentacyjnego w sposób, którego aktualnie wymaga Kodeks karny. Nie zmienia to jednak faktu, że zachowanie, za które K. P. został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 18 września 2012 r., sygn. VI K [...], polegające na uporczywym uchylaniu się od ciążącego na nim z mocy ustawy obowiązku opieki poprzez niełożenie na utrzymanie swojej małoletniej córki L. P., przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, nie było niczym innym jak uchylaniem się od wykonania ustawowego obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Okręgowego w G. z dnia 29 czerwca 2009 r., sygn. akt I RC [...] (k. 35).

W tym stanie rzeczy, dzielając w całości stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt I KZP 10/17 (OSNKW 2018, z.3, poz. 24), zauważyć trzeba, że dokonana na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nowelizacja przepisu art. 209 k.k. spowodowała depenalizację jedynie takich zachowań sprawców zobowiązanych na podstawie ustawy do łożenia na utrzymanie osoby najbliższej, wobec których

obowiązek alimentacyjny nie został określony co do jego wysokości w orzeczeniu sądu, ugodzie lub umowie. Sytuacja taka w przypadku K. P. nie zachodziła, co oznacza, iż wejście w życie wymienionej ustawy nowelizacyjnej nie wywołało skutku, o którym mowa w art. 4 § 4 k.k.

Stosowanie tego przepisu nie może ograniczać do analizy ustalonego w wyroku opisu czynu zabronionego, który – co oczywiste – powinien odpowiadać przepisowi karnemu sprzed jego zmiany, ale wymaga ustalenia, czy czyn objęty prawomocnym wyrokiem – rozumiany jako zdarzenie historyczne jest nadal czynem zabronionym pod groźbą kary w nowej ustawie. Bez znaczenia pozostaje więc to, że opis czynu przypisanego skazanemu nie odpowiada znamionom typu czynu zabronionego określonym w nowej ustawie, jeżeli dotyczy jego zachowania, które w całości realizuje znamiona czynu zabronionego pod groźbą kary określonego zarówno w starej, jak i nowej ustawie.

Argumentacja procedujących w niniejszej sprawie sądów obu instancji nie znajduje zatem podstaw w treści art. 4 § 4 k.k.

Wskazane uchybienie miało istotny wpływ na treść orzeczenia i doprowadziło do niezasadnego stwierdzenia zatarcia skazania i umorzenia postępowania wykonawczego.

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności, należało uwzględnić wywiedzioną na niekorzyść skazanego kasację i uchylić zaskarżone postanowienie oraz zmienione nim postanowienie Sądu Rejonowego w R.

Konsekwencją tego jest dalsze prowadzenie postępowania wykonawczego.